

I. Analiza tekstu

Historia Orfeusza nie jest być może bardzo stara. Nie wspominają o nim w swoich poematach ani Homer, ani Hezjod. Jest on synem nimfy Kaliope i Ojagrosa, króla Tracji. (...) Inna tradycja czyni go jednak synem Kaliope i Apollona. Jest dość prawdopodobne, że mit wywodzi się właśnie z Tracji, obszaru w pewnym sensie barbarzyńskiego dla środowiska kulturalnego półwyspu greckiego i wysp egejskich.

Orfeusz otrzymuje od Apollona lub Hermesa instrument muzyczny o siedmiu strunach. Udoskonala go i powiększa liczbę strun do dziewięciu. Na wizerunkach w sztuce pojawia się z lirą (wynalezioną przez Hermesa: pudło rezonansowe tworzy skorupa żółwia) lub z kitarą (z drewnianym pudłem rezonansowym; jest to instrument, który zostanie przyjęty przez Rzymian i z którym będzie się na przykład pokazywał cesarz Neron). Muzyka i śpiew Orfeusza mają wielką moc. Fascynują i wzruszają. Ich harmonia jest cudowna i może - przez swe piękno, lecz także oczywiście przez swą logiczną dyscyplinę - przewyższyć harmonię natury. Za sprawą muzyki Orfeusza może być zakłócony naturalny porządek rzeczy. Dzięki zwierzęta idą za nim obłąskawione, wody rzek przestają płynąć, skały się poruszają. Swoją muzyką Orfeusz pomaga w - kierowanej przez samą Atenę - budowie okrętu *Argo*: drewniane belki układają się same, formując kadłub. W mitach nie brak innych przykładów niezwyklej potęgi muzyki. Amfion, syn Dzeusa i Antiope, grając na lirze, sprawia, że głązy układają się równo, formując mury Teb; Arion, muzyk i poeta, wrzucony do morza przez piratów, za pomocą swojej gitary przywołuje delfiny i jeden z nich ratuje go, biorąc na grzbiet. Ta muzyka różni się od muzyki, która towarzyszy Dionizosowi i jego orszakowi. Tamta wydaje się bliższa naturze, gdyż imituje często jej dźwięki i rytmy (jest to muzyka fletów, bębenków i klaszczących dłoni) i potrafi iść za impulsami, także nieuporządkowanymi, jakimi kieruje się człowiek, podtrzymując je, kiedy wyrażają się w tańcu. Muzyka stworzona przez Orfeusza za pomocą instrumentów strunowych zbliża się natomiast do najwyższej harmonii reprezentowanej przez Apollona. W obu przypadkach sztuka muzyczna okazuje się potencjalnie niebezpieczna: w przypadku Dionizosa może ona towarzyszyć gwałtownym emocjom, w przypadku Apollona i Orfeusza może wręcz narzucać naturze nowy, odmienny porządek - ten, kto ją uprawia, może próbować zmienić świat.

Giorgio P. Panini, *Mitologia*. Atlas. Przekład: J. Ciechanowicz, J. Stępniewski, Wyd. Arkady 1996, s.50-51.

1. Przypuszczenie, że mit o Orfeuszu wywodzi się z Tracji, jest uzasadnione tym, że:

- a) tradycja czyni Orfeusza potomkiem króla Tracji
 b) wzmiankę o pochodzeniu mitu zamieścił w swym dziele Hezjod
 c) Tracja jest kolebką wielu mitów
 d) Tracja dorównywała kulturą Grecji

2. Szacunek świata starożytnego dla sztuki wyrażał się w:

- a) podporządkowaniu sztuce wszystkich dziedzin życia
 b) potrzebie doskonalenia instrumentów muzycznych
 c) publicznym pokazywaniu się znanych osób z narzędziem sztuki
 d) składaniu hołdów bogom opiekującym się sztuką

3. Liczne mity związane z muzyką dowodzą, że:

- a) świat starożytny czcił i kochał sztukę
 b) starożytność była oderwana od rzeczywistości
 c) ludzie w starożytności nadawali muzyce szczególną moc
 d) starożytni upatrywali w muzyce źródło nieszczęść

4. Niezwykłość muzyki Orfeusza polegała na tym, że:

- a) przewyższała doskonałość natury
 b) zakłócała porządek świata
 c) mogła podporządkować sobie słuchaczy
 d) dawała wykonawcy władzę nad światem

5. Muzyka Dionizosa, w przeciwieństwie do muzyki Apollona, była bardziej:

- a) wzniosła
 b) poważna
 c) spontaniczna
 d) żywiołowa

6. Muzyka może być niebezpieczna, bo:

- a) pozwala zapomnieć o świecie
 b) porywa do tańca
 c) wzmacnia emocje
 d) usypia

II. Nauka o języku

7. Orzeczenie imienne jest zawarte w zdaniu:

- a) Jestem niespokojny. b) Był tutaj. c) Zostań w domu. d) Został marynarzem.

8. Prawidłową formę ma orzecznik w zdaniu:

- a) Jest najwyższym ze wszystkich. b) On jest świetny policjant.
 c) Ona jest ciągle niezadowolona. d) Jacy oni są uroczy.

9. Podmiot logiczny (w dopełniaczu) jest zawarty w zdaniu:

- a) Mam kilka spraw do załatwienia. b) Tam nie ma wody.
 c) W sadzie rośło wiele drzew owocowych. d) Nie lubił niespodziewanych gości.

10. W zdaniu *Dobrze jest pośpiewać trochę przy ognisku.* - bezokolicznik jest zastosowany w funkcji:

- a) podmiotu   b) orzeczenia   c) dopełnienia   d) okolicznika

11. W zdaniu *Z powodu awarii odwołano wczoraj zajęcia.* - jest zawarty okolicznik:

- a) czasu   b) sposobu   c) przyczyny   d) celu

12. Zdaniem podrzędnie złożonym przydawkowym jest wypowiedzenie:

- a) Wiem, co masz na myśli.   b) Kto go zna, niech się zgłosi.
 c) Nie przyjdę, bo źle się czuję.   d) Poszedł, ale zaraz wrócił.

13. Dwie podstawy słowotwórcze zawiera wyraz:

- a) podnośnik   b) śrubokręt   c) obcokrajowiec   d) zawodowiec

14. Skrótowcem literowym jest zapis:

- a) PKO (czyt. pekao) - Polska Kasa Oszczędności
 b) ZUS (czyt. zus) - Zakład Ubezpieczeń Społecznych
 c) ONZ (czyt. oenzet) - Organizacja Narodów Zjednoczonych
 d) LOK (czyt. lok) - Liga Obrony Kraju

15. Prawidłowo przedstawiono opozycję głoski dźwięcznej do bezdźwięcznej w szeregu:

- a) b - p   b) dz - c   c) ż - sz   d) g - k

16. Poprawnie powiemy:

- a) Rozmawiał z Amerykaninami.   b) Umieść to w cudzysłowie.
 c) Mieszkam przy ulicy Pięknej.   d) Państwo Kochanowscy wyjechali do Londynu.

III. Literatura

17. Wiersz Leopolda Staffa pt. „Rzut w przyszłość” (fragment) zawiera rozważania na temat:

- a) środków stylistycznych w poezji
 b) inspiracji poetyckiej
 c) przesłania poezji
 d) rodzajów wiersza

*Więc jak się wielkie poematy pisze?
Nie kometami szastając po niebie
Ani wprzegając pegazowe żrebię
W rydwan, by mącić planetarną ciszę.*

*Lecz bijąc w skryte pod żeber klawisze
Serce swe dłonią, jak cepem po glebie,
Z myślą o wiecznym, a codziennym chlebie,
Który nasyci swoich i przybysze.*

18. W przytoczonym fragmencie wiersza występują rymy:

- a) krzyżowe   b) okalające   c) męskie   d) żeńskie

19. „Pegazowe żrebię” to:

- a) metafora rodzącej się poezji   b) symbol natchnienia poetyckiego
 c) uosobienie wolności   d) obraz twórczej apatii

20. Zawarte w wierszu porównanie wskazuje, że poezja:

- a) jest płocha i ulotna   b) ma związek z codziennością
 c) ma siłę wyrażania uczuć   d) jest bliska człowiekowi

21. Utworem o tematyce patriotycznej jest:

- a) „Reduta Ordona” A. Mickiewicza   b) „Który skrzywdziłeś” Cz. Miłosza
 c) „Rota” M. Konopnickiej   d) „Hymn o zachodzie słońca” J. Słowackiego

22. Nazwisko autora i tytuł utworu prawidłowo zestawiono w szeregu:

- a) S. Żeromski - „Latarnik”   b) H. Sienkiewicz - „Syzyfowe prace”
 c) A. Mickiewicz - „Balladyna”   d) J. Słowacki - „Skapiec”

23. Rolanda, bohatera utworu pt. „Pieśń o Rolandzie”, można scharakteryzować jako człowieka:

- a) tchórzliwego   b) odważnego   c) dumnego   d) rozsądnego

24. Zachowanie rycerskie charakteryzowało:

- a) Parysa, bohatera „Iliady”   b) Rejenta, bohatera „Zemsty”
 c) Zbyszka z Bogdańca, bohatera „Krzyżaków”   d) Tartufa, bohatera „Świętoszka”

25. Gatunkiem lirycznym jest:

- a) elegia   b) epos
 c) hymn   d) nowela

26. Prawidłowo zestawiono terminy w szeregu:

- a) dramat - didaskalia   b) epika - narracja
 c) liryka - dialog   d) epika - opowiadanie